

Олунньу ый – Одун

Туом.

Кыттааччылар: Никифорова Г.Б., Гоголева А.С., Аргунова О.В.

Күпсүүр тыаһынан сиэри- туому саҕалыылар, хомус, чуораан тыаһа

1. **НГБ:** Саха буолан сандаарын, киһи буолан килбэйин! Үтүө күнүнэн күндү оҕолор, учууталлар, төрөппүттэр! Бүгүн олунньу ыйын 13 күнэ - Ийэ тыл уонна сурук-бичик күнэ. Түгэнинэн туһанан эһиэхэ анаан Одун ый туомун билиһиннэриэхпит. Бу ый суолтата – күрүөлэнии. Өбүгэлэрбит өйдөбүллэринэн Одун Хаан уонна Чыныс Хаан диэн сүдү айыылар ахсыс халлаанга олороллор. Одун Хаан Орто дойду дьонун олобун онорбут, отто Чыныс Хаан дьылба кытаанах ыйаабын айбыт. Ол иһин сахалар бу курдук дииллэр: “Одун Хаан оноһуута, Чыныс Хаан ыйааҕа көтүллүбэт”

Туттар мала: этин түспүт маһын туттуу.

Тыла: муундара, муундара, муундара!

2. **ГАС:** Кыһын уораана уҕараан, сааскы салгын сайа охсор кэмигэр, ыарыы – сүтүү үксүүр диэн кырдыаҕастар этэллэрэ. Хаһаастара (идэһэлэрин этэ, бурдуктара) бүтэн эрэр кэмэ буолан, өбүгэлэрбит кэмчилээн аһыылара. Саас, быстахха наада буолуо диэн, салгын түһэ илигинэ, эттэрин мууһунан мууһаан булуустарыгар угаллара. Сайыны быһа тары ууруммуттарын умуһахтан хостоон сииллэрэ. Бу ыйга булчуттар куюбахха туһах, сохсо иитэллэрэ. Тыаҕа тахсыахтарын иннинэ Байанайтан көрдөһөн алгыс толороллоро: «Арҕаа тыа саҕатыгар, арыы толоон халдыайыбар, аяхпар ас булунаары, иппит туһахпар, анаабыт сохсобор, кулгаахтаагы анаан, киллэртээн кулу даа диэн ааттаһабын – көрдөһөбүн!», « Айыы киһитин аһын – харыһый, дьолло тосхой!» Отто Одун ыйын сүрүн аһа: Үөрэ. Бу ыйга үөрэни сиибит, үөрэ бары ыарыыга барытыгар туһалыыр.

3. **АОВ:** Онон, өбүгэлэрбит, күн – дьыл эргиирэ уларыыарын кэтээн көрөн, билгэлээн, олохторун –дыахтарын оностоллоро, дьыэлэрин – уоттарын көрүнэллэрэ. Биһиги эмиэ өбүгэлэрбит илдьэ кэлбит ыйдаагы туомнарын күннээҕи олохпутугар туһанаххайын. Билигин Одун ый алгыһын ылааххайын.

Алгыһа:

Улаҕалаах санаалаах

Уларыыбат оноруулаах

Одун Хаан төрдүм,

Бэттэх буол.

Көлдүүн былыты

Көтүтүмэ,

Албын былыты аҕалыма.

Дьаһ салгыны таһаарыма

Төрүт сирбэр

Төлкөлөө,

Ийэ сирбэр кэскиллээ!

Санарбыт тылым саргыланнын!

Дом!

